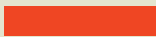

Podia 2023

Jaarcijfers schouwburgen
en concertgebouwen in
Nederland

v
sc
d

van en
voor
podia

Inhoudsopgave

Samenvatting

31.000
voorstellingen

10.400.000
bezoeken

195
gebouwen

315
zalen

136.000
zitplaatsen

Podia 2023 geeft een beeld van de prestaties van de schouwburgen, concertgebouwen en andere podia die lid zijn van de VSCD. De VSCD-podia trokken in 2023 met 31 duizend voorstellingen en concerten in totaal 10,4 miljoen bezoeken. De podia waren in 2023 gehuisvest in 195 gebouwen, waarin zich 315 zalen bevonden met in totaal 136 duizend zitplaatsen.

Volledig hersteld van corona

De podia zijn in vele opzichten weer terug bij waar zij stonden voor de coronapandemie toesloeg. In 2023 stegen aanbod (+ 9%) en vraag (+ 30%). Vergelijken met 2019 lag het aanbod iets lager (- 3%) maar de vraag zelfs hoger (+ 3%). De omzet uit activiteiten steeg navenant mee: kassa (+ 32%), horeca (+ 27%) en verhuur (+ 33%). Omdat directe inkoopkosten minder hard stegen (25%) waren de activiteiten behoorlijk rendabel. Tekenen van een gezonde bedrijfstak.

Overal voor ieder wat wils, gesubsidieerd vooral in het westen

Negen van de tien podia programmeerden populaire muziek, cabaret en toneel. In het westen van het land boden de podia de meeste uitvoeringen en trokken het grootste aantal bezoeken. Zelfs meer dan het inwoneraantal verklaart. Mogelijk ging men er vaker op uit. Vrijwel zeker kwam bezoek ook uit de rest van het land naar het westen. Vooral genre's zoals opera, ballet en moderne dans, die relatief veel rijkssubsidie ontvingen, waren in het westen, de vier grote steden en met name in Amsterdam te zien.

Stijgende prijzen, achterblijvende subsidies

Meer activiteit leverde meer kosten op. Ook stegen de inkooprijzen en lonen stevig. Energieverbruik steeg in 2023 gemiddeld met 26%, de personeelskosten met 9%. De gemeentesubsidies, goed voor 93% van alle subsidies aan de podia, hielden de prijsstijgingen amper bij. Niet alle podia (slechts 64%) ontvingen in 2023 indexatie over het gemeentesubsidie. Gemiddeld was die indexatie 5,1%, iets meer dan de 4,1% inflatie. In 2022 was de gemiddelde indexatie echter 2,3% en de inflatie 11,6%. Het 'indexatietekort' dat toen ontstond is in 2023 amper teruggedrongen en bedroeg eind 2023 minstens € 26 miljoen.

Nieuwe onzekerheden op komst

Het tekort aan indexatie zal niet snel worden aangevuld. Gemeenten zijn afhankelijk van de uitkering uit het gemeentefonds, waarvan een gevreesde herziening in 2026 nu al zijn schaduw vooruit werpt. Zo dragen de podia het gat in het gemeentesubsidie dat in 2022 is geslagen voorlopig met zich mee.

Een nieuw groot risico dreigt vanuit de rijksoverheid. Het voornemen van het nieuwe kabinet in wording om het lage btw-tarief op cultuur op te heffen, zal tot een daling van 5,5% van het bezoek leiden en een derving van 4,4% van de omzet. Dit drukt de na Corona herstelde groei van het bezoek de kop in.

1 VSCD leden: hoeveel, hoe groot, hoe verspreid

In 2023 bevonden de 155¹ leden van de VSCD zich verspreid over heel het land. Onderling verschillen ze in omvang en type, wat ook varieert per landsdeel. In 116 gemeenten was ten minste één van de bij de VSCD aangesloten podia te vinden. De meeste van die gemeenten hebben één schouwburg, concertzaal of cultureel centrum met een theater. In 17 gemeenten zijn meerdere bij de VSCD aangesloten podia te vinden. Hoeveel podia er in de overige 226 gemeenten zijn, is niet bekend, maar, gelet op het marktaandeel van VSCD-podia, zullen dit er niet veel zijn.

Groot en klein

De podia verschillen nogal in omvang, gemeten naar het aantal bezoeken dat zij in een normaal jaar ontvangen. De meeste podia zijn klein (41%) of middelklein (41%). Één op de tien podia is groot (11%) en middelgrote podia zijn het minst talrijk (7%).

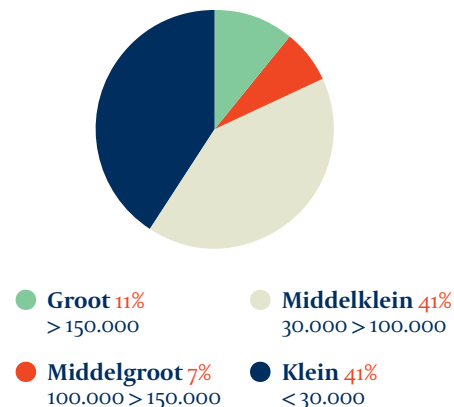
Podium of meer dan dat

Podia bieden podiumkunsten aan: uitvoeringen van podiumkunstenaars. Twee op de vijf podia (40%) zijn zogeheten multifunctionele organisaties. Zij combineren het podium met één of meer andere functies, zoals filmhuis of congrescentrum. Multifunctionele organisaties beschikken vaak over kleine (57%) of middelkleine podia (33%).

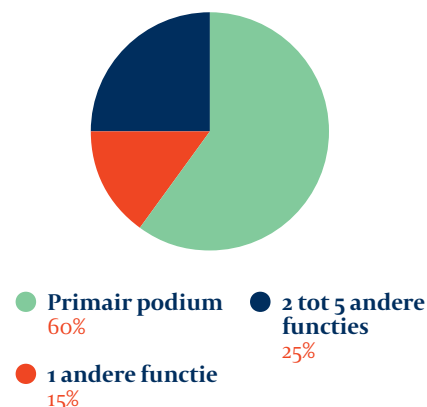
Van alle andere functies komt die van congrescentrum het meest voor (32), gevolgd door bioscoop of filmhuis (29), centrum voor de kunsten (21), zelfstandige horeca (15), producent van podiumkunsten (13) en museum of tentoonstellingsruimte (9). Er zijn zelfs 19 podia die nog een andere functie hebben dan de hier genoemden, zoals bibliotheek, hotel of zelfs een conservatorium.

Podia naar grootte

gemeten in bezoeken per jaar

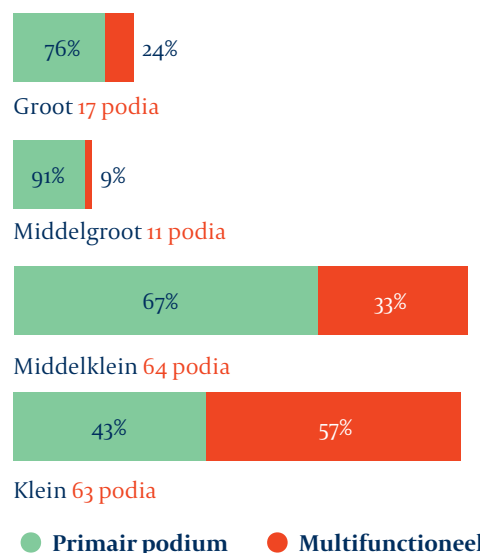

Primair podium of multifunctioneel

Primair podium of multifunctioneel

verdeeld naar podiumgrootte

¹ In 2024 heeft de VSCD 158 leden. Daarvan zijn van 155 de gegevens opgenomen in deze publicatie. Zie verantwoording.

Goed verspreid over het land

De podia zijn redelijk gelijk verdeeld over het land, vergeleken met de spreiding van de bevolking. De omvang van de podia sluit aan bij de omvang van de bevolking per landsdeel². In het relatief dun bevolkte noorden en oosten is het aantal inwoners per podium het laagst. Opvallend is het hoge aantal inwoners per podium in het zuiden.

De podia in het dunbevolkte noorden en oosten zijn relatief klein, die in het dichtbevolkte westen en zuiden relatief groot. De omvang van de podia valt goed samen met het aantal inwoners.

Multifunctionele organisaties met een podium komen relatief veel voor in het noorden (53%). In het zuiden hebben de podia het vaakst maar één functie (72%), gevolgd door het oosten (66%) en het westen (55%). De omvang van de gemeente speelt ook een rol. In middelgrote gemeenten (tussen 100.000 en 250.000 inwoners) vindt men relatief het meest podia met slechts één functie: programmeren van podiumkunsten: twee op de drie (65%). In de vier grote steden komen podia met meerdere functies het meest voor: ruim twee op de vijf (44%).

In 116 gemeenten zijn podia die lid zijn van de VSCD te vinden. De meeste van deze gemeenten hebben één podium (85%) en dat is in twee van de drie gevallen primair een podium. In gemeenten met meer dan één podium komen primaire en multifunctionele podia even vaak voor.

Gemeenten met één of meer podia, primair of multifunctioneel

	Gemeenten	Aantal podia	Primair podium	Multi-functioneel
Één podium	99	99	64	35
Twee of meer podia	17	56	28	28
Geen podium	226			

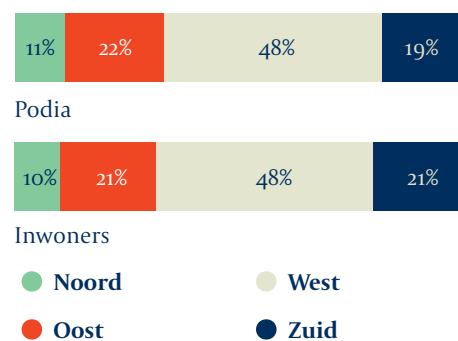
² Indeling landsdelen CBS: Noord (Drenthe, Friesland, Groningen), Oost (Flevoland, Gelderland, Overijssel), West (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Zeeland), Zuid (Noord-Brabant, Limburg).

Andere functies podia

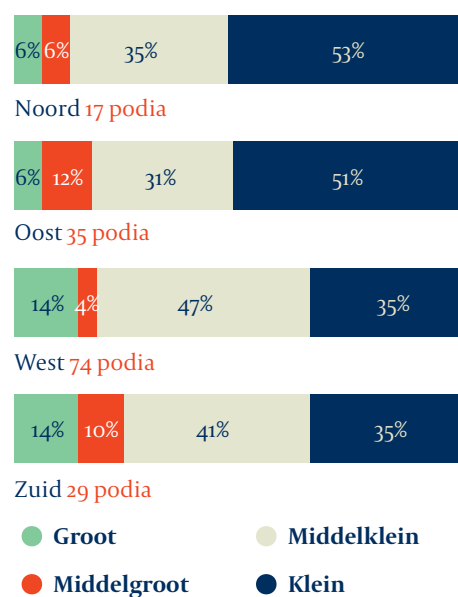
Spreiding podia en inwoneraantal

onderverdeeld in de vier landsdelen

Podia per landsdeel

verdeeld naar podiumgrootte

Gebouwen, zalen en zitplaatsen

Podia zijn huizen voor de podiumkunsten. De podia waren in 2023 gehuisvest in 196 gebouwen, waarin zich 315 zalen bevonden met in totaal 136 duizend zitplaatsen. Bijna drie kwart van de podia (72%) heeft twee of meer zalen.

Podia met één zaal zijn gemiddeld klein van omvang (388 stoelen). Naarmate het aantal zalen toeneemt, neemt ook de omvang van de grootste zaal toe, tot bijna duizend stoelen. De kleinste zaal heeft doorgaans een omvang van rond de 200 stoelen.

Omvang van zalen bij podia

Zalen per podium	Zitplaatsen per zaal				
	Zaal 1	Zaal 2	Zaal 3	Zaal 4	Zaal 5
1 Zaal	388				
2 Zalen	595	203			
3 Zalen	864	397	193		
4 Zalen	796	341	313	204	
5 Zalen	993	569	437	278	182

De meeste podia (80%) huurden het gebouw van de gemeente. Van deze podia deed 75% zelf het klein onderhoud aan het gebouw. Als verhuurder was de gemeente bij 65% van de podia verantwoordelijk voor het groot onderhoud, bij 24% deed de gemeente dit samen met het podium en in 11% van de gevallen liet het dit aan het podium over.

Primair podium of multifunctioneel

verdeeld per landsdeel

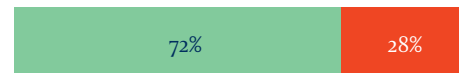
Noord

Oost

West

Zuid

● Primair podium ● Multifunctioneel

Primair podium of multifunctioneel

verdeeld naar grootte gemeente

> 250.000 inwoners

100.000 > 250.000 inwoners

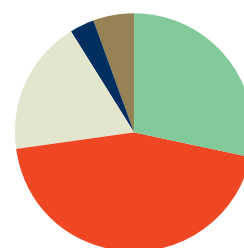
50.000 > 100.000 inwoners

< 50.000 inwoners

● Primair podium ● Multifunctioneel

Aantal zalen per podium

● 1 zaal 28% ● 4 zalen 3%
 ● 2 zalen 45% ● 5 zalen 6%
 ● 3 zalen 18%

2 Uitvoeringen en bezoek podiumkunsten

Meer publiek in de zaal

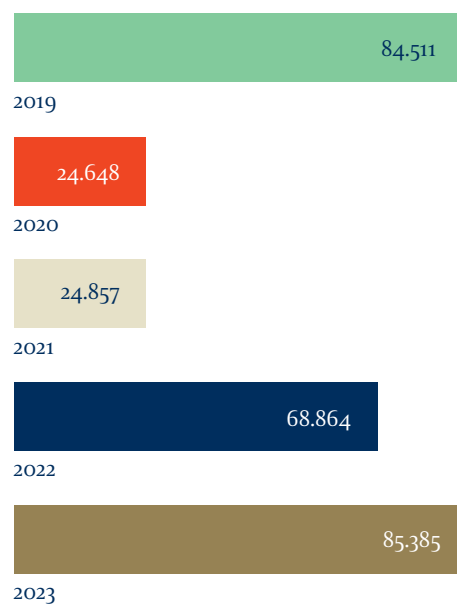
De VSCD podia trokken in 2023 met 31 duizend voorstellingen en concerten in totaal 10,4 miljoen bezoeken. Per podium steeg het aantal uitvoeringen met 9% en evenaarde het niveau van 2019. Per podium steeg het bezoek met 30%. Per uitvoering steeg het aantal bezoekers naar 361, voorbij het niveau van 2019 (339 bezoekers).

De kaartverkoop steeg 24% naar ruim 85 duizend en evenaarde het aantal in 2019. De verkoop verloopt steeds vaker online. In 2019 werd één op de drie kaarten online gekocht (66%), in 2023 was dat vier van de vijf (79%). Verkoop via derden heeft na een dip in de coronajaren zich min of meer hersteld.

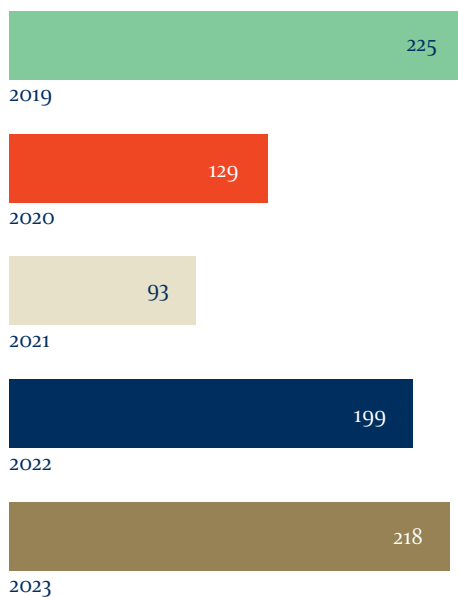
Vraag en aanbod per podium

	2023	Groei in 2023
Uitvoeringen	218	9%
Bezoek	78.494	30%

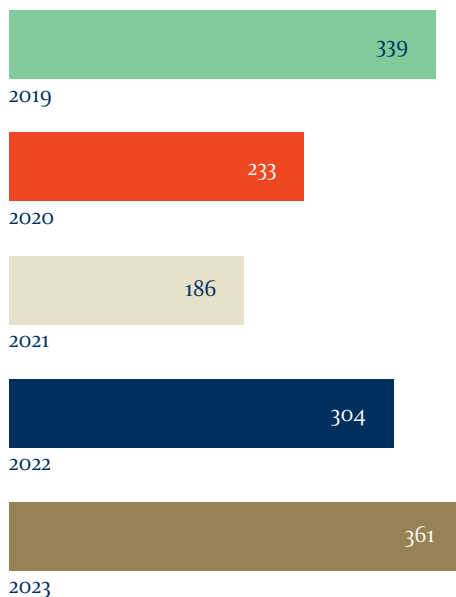
Aantal verkochte kaarten per podium

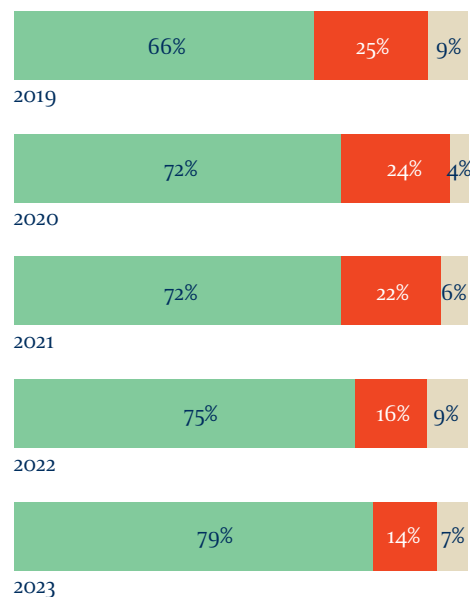
Aantal uitvoeringen per podium

Aantal bezoekers per uitvoering

Aantal verkochte kaarten via internet, kassa of derden

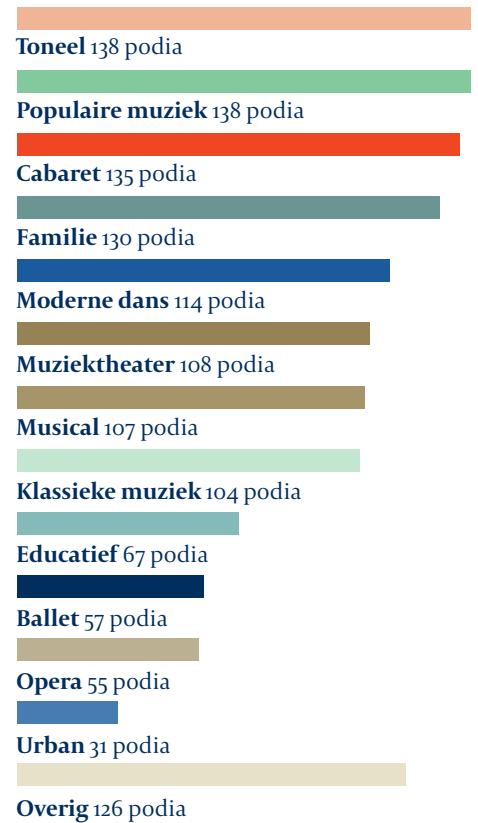
● Internet ● Via derden
● Kassa

Toneel, populaire muziek en cabaret op het programma

De programmering van de podia bevatte in 2023 een brede keuze aan verschillende genres. We onderscheiden 13 genres. Meer dan 86% van de podia bood meer dan zes genres aan. Het meest aangeboden werden de genres populaire muziek en toneel (90% van de podia), cabaret (88% van de podia) en familievoorstellingen (82% van de podia). Het minst te vinden in de programmering waren ballet (37% van de podia), opera (36% van de podia) en urban (20% van de podia).

Ander aanbod, verzameld onder de restcategorie 'overig' omvatte vooral theatercolleges (49% van de podia), lezingen en literaire evenementen (17% van de podia) en filmvertoningen (10% van de podia).

Podia per genre

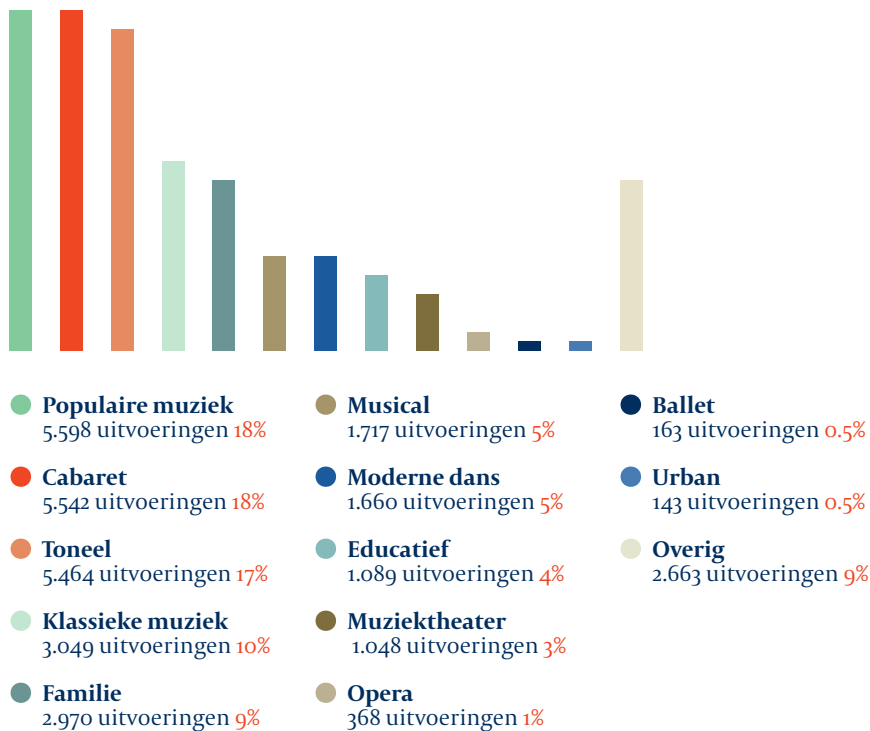
Bezoekers per uitvoering per genre

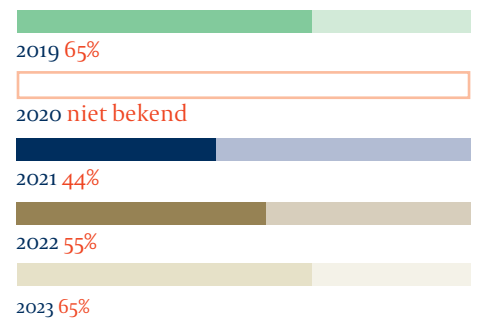
Veel voorstellingen en volle zalen

Aangezien het grootste aantal podia populaire muziek, toneel en cabaret aanbod, zijn dit ook de genre's waarvan het meeste aantal uitvoeringen is gegeven (ieder 17% van het totaal, samen 51%). Maar deze veel voorkomende genre's trokken niet noodzakelijk het grootste publiek in de zaal. Zo zaten de meeste mensen (917) bij een balletvoorstelling, omdat die weinig werden gegeven (163). De 5,4 duizend toneelvoorstellingen trokken per uitvoering het minste aantal bezoeken (173). Geliefd bij zowel publiek als de podia waren populaire muziek en cabaret, waarvan veel uitvoeringen (ieder 5,5 duizend) goed bezocht werden: populaire muziek trok 413 bezoekers per voorstelling, cabaret 352 bezoekers. Ook klassieke muziek deed het goed met ruim 3 duizend concerten en per concert 503 bezoekers in de zaal.

Uitvoeringen per genre

Bezettingsgraad van de grootste zaal

Zalen weer vertrouwd vol

Of de zaal vol is hangt uiteraard af van het aantal verkochte kaarten en de grootte van de zaal. Gemiddeld zat in 2023 de grootste zaal voor twee derde vol (bezettingsgraad: 65%). Dit evenaarde het niveau in 2019. In tussenliggende jaren was dit lager, vanwege de coronabeperkingen.

Spreiding over het land

Net als de podia was het aanbod van en het bezoek aan de podiumkunsten redelijk verdeeld over het land. In het westen waren aanbod (56%) en bezoek (57%) relatief groter dan de bevolking (48%). Er was meer in het westen te zien, en het werd ook meer bezocht. Podia in het westen toonden ook relatief veel van het buitenlands aanbod (68%), waarmee het ook publiek trok uit andere landsdelen. Voor het zuiden en het oosten gold het tegenovergestelde: relatief weinig (buitenlands) aanbod en weinig bezoek, vergeleken met de bevolking aldaar. Podia in het noorden wijkten af met een relatief groot aandeel buitenlands aanbod.

De vier grote steden

Hoewel 14% van de bevolking in de vier grote steden (G4) woont vond 28% van alle uitvoeringen er plaats en 34% van alle bezoek. In Amsterdam is de verhouding zelf nog iets scherper: 5% van de bevolking, 10% van de uitvoeringen en 14% van het bezoek. Drie op de vijf buitenlandse voorstellingen vinden plaats in de vier grote steden, één op de vijf in Amsterdam.

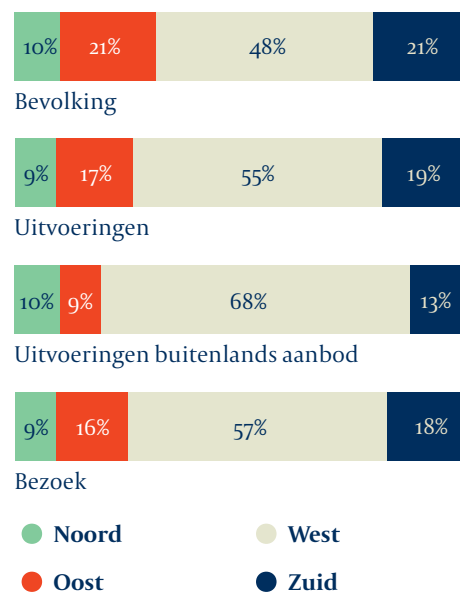
Aandeel vier grote steden en Amsterdam in vraag en aanbod

	Bevolking	Uitvoeringen	Uitvoeringen buitenlands aanbod	Bezoek
G4	14%	28%	61%	34%
Amsterdam	5%	10%	20%	14%

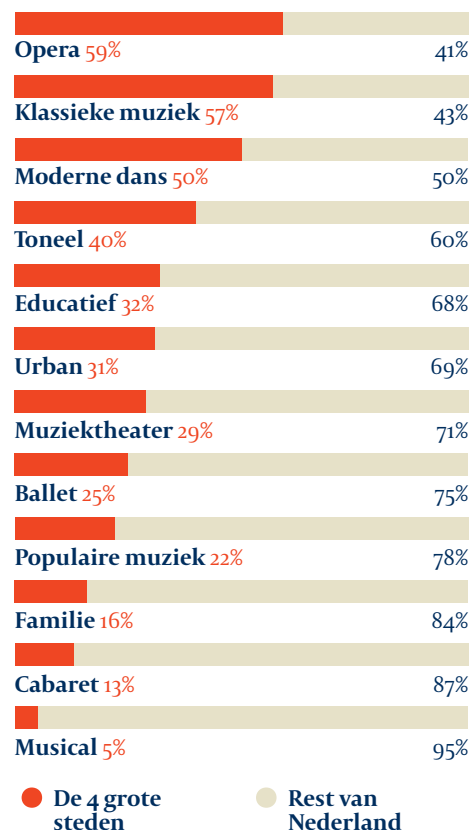
Bepaalde genres zijn ook meer te zien in de vier grote steden: 59% van alle uitvoeringen van opera en 57% van alle klassieke muziek concerten vonden er plaats, evenals 50% van alle moderne dans en 40% van alle toneel. Voor familievoorstellingen, cabaret musical moet men vooral buiten de vier grote steden zijn.

Spreiding aanbod en bezoek

onderverdeeld naar landsdeel

Spreiding aanbod over de 4 grote steden en rest Nederland

Vrije producties en rijksgesubsidieerd aanbod

Op de podia stonden zowel uitvoeringen van commerciële producenten (ook wel 'vrije producenten' genoemd) als van producenten die hoofdzakelijk rijkssubsidie ontvangen³. In totaal maakten in 2023 de gesubsidieerde uitvoeringen 16% van het totale aanbod op de podia uit. In 2022 was dit 12%, in 2019 17%. In de meeste genres lag dit aandeel hoger. Bij opera is zelfs meer dan de helft van het aanbod gesubsidieerd (53%). Alleen in de genres musical (2%), populaire muziek (2%) en cabaret (0,1%) was van gesubsidieerd aanbod vrijwel geen sprake.

Een van de uitgangspunten van rijkssubsidie is dat het bijdraagt aan de geografische spreiding van de kunsten⁴. Toch was de spreiding van het rijksgesubsidieerde aanbod over de podia bepaald niet gelijkmatig. Zoals hierboven blijkt is het aandeel van gesubsidieerd aanbod in bepaalde genres relatief hoog. Juist die genres zijn relatief veel op de podia in de vier grote steden te zien. Kijkend naar hoe uitvoeringen van gesubsidieerde producenten en het bezoek zich over het land verspreidden, valt op dat in de landdelen Noord, Oost en Zuid er relatief weinig rijksgesubsidieerde uitvoeringen waren, vergeleken met het aantal podia aldaar. Ook waren de bezoercijfers relatief laag.

Het westen, waar 48% van de podia zijn gevestigd, was 60% van het rijksgesubsidieerde aanbod te zien en trok dit 74% van het bezoek aan gesubsidieerd aanbod. In de vier grote steden, waar 16% van de podia te vinden zijn, stond 43% van het rijksgesubsidieerde aanbod, wat 63% van het bezoek aan rijksgesubsidieerd aanbod trok. Kijken we naar Amsterdam, dat 7% van de podia huisvest, dan zien we daar 18% van het rijksgesubsidieerde aanbod staan voor 39% van het bezoek aan rijksgesubsidieerd aanbod.

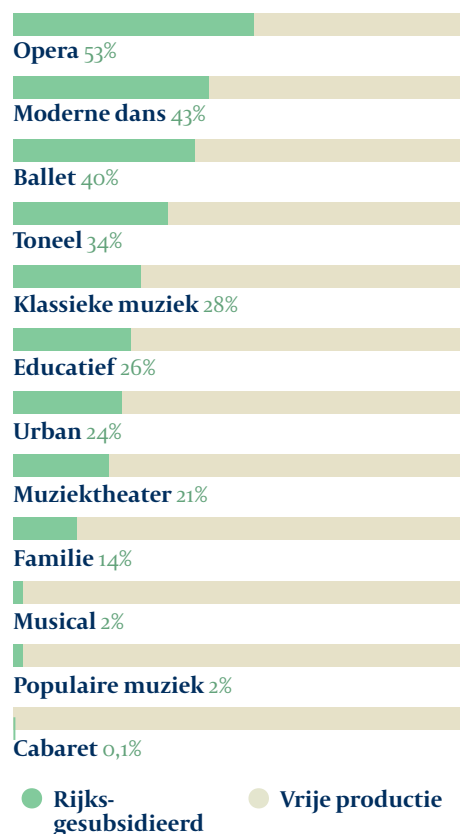
Veel schoolgaande jeugd, weinig schoolbezoek

Het bezoek door de schoolgaande jeugd (primair en voortgezet onderwijs) is niet precies bekend. Bij benadering kunnen we zeggen dat 71% van de schoolgaande jeugd ten minste één keer naar

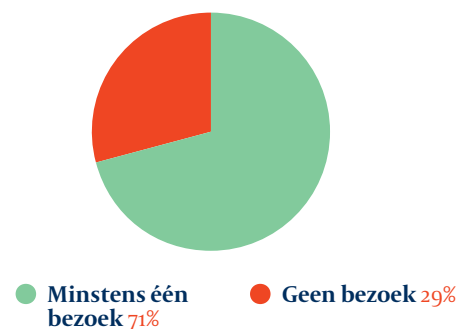
- ³ In de gegevens van de podia die ook rijksgesubsidieerde producenten zijn, zijn de eigen productiegegevens buiten beschouwing gelaten.
- ⁴ "Onze Minister is belast met het scheppen van voorwaarden voor het in stand houden, ontwikkelen, sociaal en geografisch spreiden of anderszins verbreiden van cultuuruitingen; hij laat zich daarbij leiden door overwegingen van kwaliteit en verscheidenheid." Wet op het specifiek cultuurbeleid, artikel 2.

Marktaandeel rijksgesubsidieerd aanbod per genre

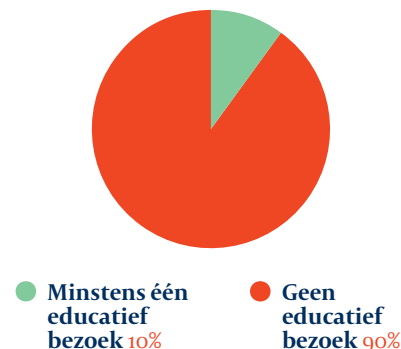
Aandeel schoolgaande jeugd

dat ten minste één keer per jaar naar een uitvoering gaat

Aandeel schoolgaande jeugd

dat ten minste één keer per jaar naar een educatieve uitvoering gaat

een uitvoering ging in 2023⁵. Dit betrof vooral recreatief bezoek. Schoolbezoek was een stuk bescheidener. De podia gaven in totaal 1.082 educatieve uitvoeringen, die 221.081 bezoeken trokken. Nederland kende in 2023 2,2 miljoen scholieren PO en VO. Als de scholieren die een podium bezochten maar één keer per jaar kwamen, dan bezocht maar 10% in schoolverband educatieve uitvoering.

Groot marktaandeel

Hoe groot was de markt voor podiumbezoek en welke plek namen de VSCD leden daarin? Die vraag kunnen we beantwoorden met de meest recente cijfers van het CBS, over 2022⁶. Nederland telde in 2022 688 zalen voor professionele podiumkunsten, die door 344 organisaties werden beheerd. Hieronder vielen zowel schouwburgen, concertzalen en poppodia, als ook stadions en evenementenhallen waar professionele podiumkunstenaars regelmatig optraden.

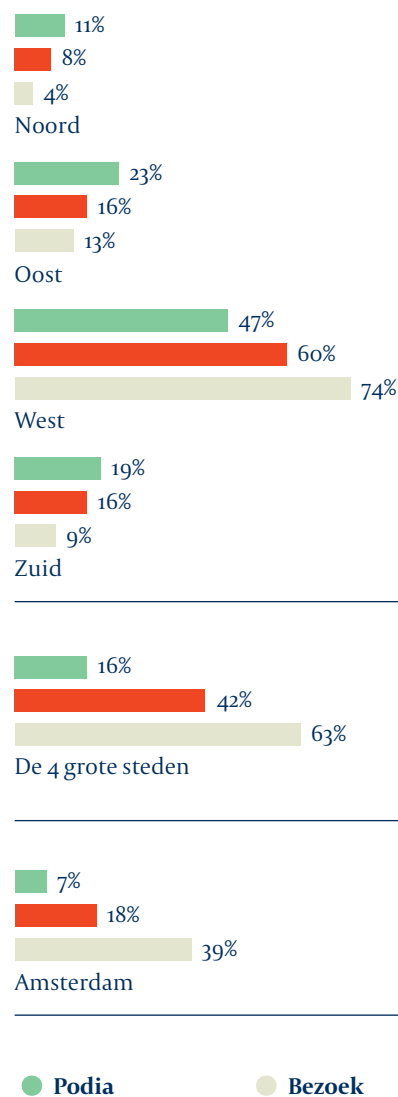
Het aantal organisaties dat publieke uitvoeringen van professionele podiumkunsten aanbod bestond in 2022 voor 43% uit bij de VSCD aangesloten schouwburgen en concertzalen, in totaal 148 podiumorganisaties.

Markt voor podiumbezoek in 2022

	Totaal	Schouwburg- en concert- zalen (VSCD)	Poppodia (VNPF)	Stadions	Overig
Organisaties	344	148	68	39	89
Zalen	688	287	85	103	213
Activiteiten (x 1.000)	50,3	27,4	14,9	5,7	2,4
Bezoek (x 1.000)	16.961	7.664	4.813	3.740	744

Spreiding gesubsidieerd aanbod

aandeel podia, gesubsidieerde uitvoeringen en bezoek

● Podia ● Bezoek
● Uitvoeringen

5 Benadering op basis van: CBS, Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio; CBS, Bevolking; kerncijfers; CBS, Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio; SCP, *Wat hebben mensen met cultuur?*, Tabel 3.1.

6 CBS: Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio 2022. NB: Hoewel het CBS zich mede baseert op de VSCD en VNPF als bron, is de complementariteit van de gegevens niet volledig.

De bij de VSCD aangesloten podia boden meer dan de helft (54%) van alle 50 duizend uitvoeringen en trokken minder dan de helft (45%) van alle 17 miljoen bezoeken aan. Een derde (30%) van de uitvoeringen stond op poppodia die daarmee ruim een kwart (28%) van het bezoek trokken. In stadions en evenementenhallen vond een negende (11%) van de uitvoeringen en ruim een vijfde (22%) van het bezoek plaats. Dit betrof grootschalige concerten met veel publiek. De rest van de markt, zo'n 5% van de uitvoeringen en 4% van de bezoeken, speelde zich af in kleine zalen die doorgaans relatief weinig gebruikt worden voor uitvoeringen.

Als eerste uit het corona dal

De markt voor professionele podiumkunsten is bijna uit het corona dal geklommen. Het dal was voor de poppodia en stadions dieper dan voor de schouwburgen en concertzalen. De stadions veerden in 2021 als eersten op. Het herstel is bij de schouwburgen en concertzalen ook het meest traag; in 2022 op 85% van niveau 2019, waar poppodia al op 88% en stadions op 91% zitten.

Bezoek aan podiumkunsten, naar type podium

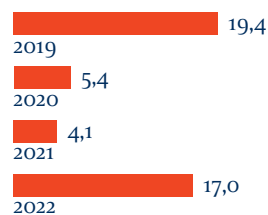
x 1.000

	Totaal	Schouwburg- en concert- zalen (VSCD)	Poppodia (VNPF)	Stadions	Overig
2019	19.379	9.048	5.468	4.100	763
2020	5.350	4.016	1.055	228	51
2021	4.122	1.865	883	901	472
2022	16.961	7.664	4.813	3.740	744
2022 t.o.v. 2019	88%	85%	88%	91%	97%

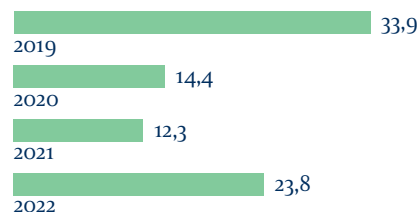
De markt voor podiumkunsten als geheel herstelde zich sneller dan andere sectoren in de cultuursector. Waar de podia in 2022 al op 88% van het bezoek in 2019 zitten, zijn musea nog maar op 70% en bioscopen en filmtheaters op 65%.

Herstel cultuursector na corona

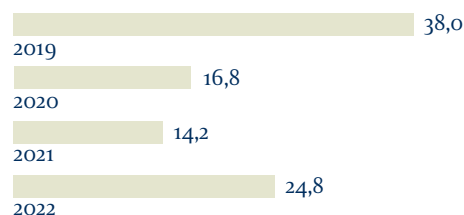
aantal bezoeken (x 1 mln.)

Podiumkunsten

Musea

Bioscopen

Overige activiteiten

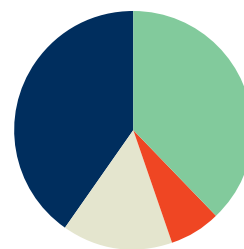
Naast een programmering van concerten en voorstellingen van professionele kunstenaars boden podia hun gebouw ook aan voor diverse andere bijeenkomsten: commerciële verhuur, besloten uitvoeringen, optredens van amateur podiumkunsten en maatschappelijke evenementen. Het totaal aantal overige activiteiten doet niet onder voor het aantal concerten en voorstellingen.

Het aantal bezoeken aan overige activiteiten is echter aanzienlijk minder omvangrijk dan het aantal bezoeken aan de programmering. Maatschappelijke evenementen zijn het meest talrijk, maar worden het minst goed bezocht (63 per evenement). Bij commerciële verhuur is het aantal bezoeken per verhuring al wat hoger (135 bezoeken), maar het is nog niet de helft van het aantal bij publiek toegankelijke professionele uitvoeringen (323 bezoeken). Bij besloten uitvoeringen en optredens van amateurs is de zaal gemiddeld al wat voller (216 en 259 bezoeken per uitvoering) maar duidelijk minder vol dan bij publiek toegankelijke professionele uitvoeringen.

Programmering en overige activiteiten

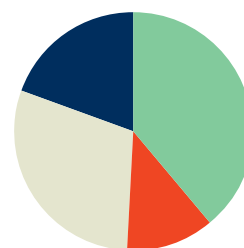
	Activiteiten	Bezoek	Bezoek/activiteit
Programmering	31.474	10.356.785	329
Overige activiteiten	30.080	3.930.686	131

Overige activiteiten

Bezoek overige activiteiten

x 1000

3 Organisatie: de mensen en de gebouwen

De mensen achter de schermen

Bij de podia waren in 2023 in totaal 16 duizend mensen werkzaam in 5,5 duizend voltijdsbanen. Een voltijdsbaan (of fte: full time equivalent) bedraagt conform de CAO Nederlandse podia 36 uur per week. Van de leden van de VSCD past 57% deze CAO toe. Ook bij de meeste andere CAO's die worden toegepast door podia is de werkweek 36 uur. Alleen bij de CAO Toneel en Dans die door 5% wordt toegepast, is dit 38 uur.

Door podia toegepaste CAO's

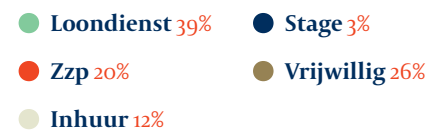
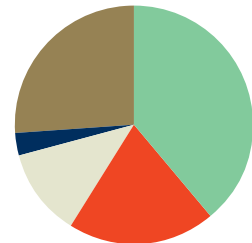
	Podia	% Podia
1 Of meerdere CAO's	138	90%
O.m. CAO Nederlandse podia	88	57%
O.m. CAO VNG	12	8%
O.m. CAO Kunstzinnige vorming	11	7%
O.m. CAO Horeca	9	6%
O.m. CAO Toneel en dans	8	5%

Twee van de vijf personen (39%) werkten in loondienst, een kwart (26%) als vrijwilliger en de rest was zzp'er (20%), ingehuurd via uitzend- of detacheringsbureau (12%) of stagiair (3%).

Van alle banen was 73% ingevuld met medewerkers in loondienst. Zij werkten gemiddeld bijna 3 dagen per week, ofwel 0,64 fte. Ingehuurde krachten, vrijwilligers en stagiairs hadden een kleiner aandeel in de formatie (4% à 10%). Ook werkten zij gemiddeld minder uren per week. Omgerekend naar fte's werkten zzp'ers 0,17 fte, ingehuurd personeel 0,21 fte en vrijwilligers 0,07 fte. Stagiairs werkten ruim twee dagen per week: 0,46 fte.

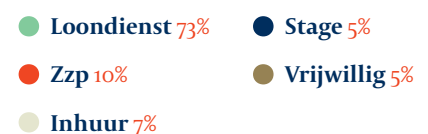
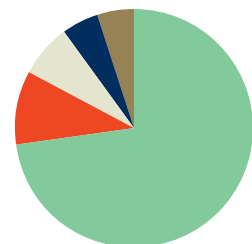
Personen werkzaam

verdeeld over type overeenkomst

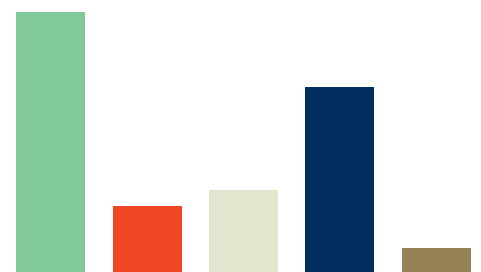
Voltijds banen

verdeeld over type overeenkomst

Formatieplaats per persoon

verdeeld over type overeenkomst

Meer mensen aan het werk

Bij een podium werkten in 2023 gemiddeld 32 fte. Dat was 6% meer dan in 2022. De verdeling van de gemiddelde formatie over de verschillende type overeenkomsten veranderde ook. Het aantal fte's in loondienst steeg met 5%, terwijl de inzet van zzp'ers in fte's gemeten steeg met 11%. Ingehuurd personeel steeg met 16%. Vrijwilligers stegen in fte's gemeten met 1%, stagiairs daalden met 2%.

Formaties (fte's) per podium

verdeeld over type overeenkomst

	Fte	Groei in 2023
Loondienst	23,6	5%
Zzp	2,4	11%
Inhuur	2,7	16%
Stagiairs	1,3	-2%
Vrijwillig	1,8	1%
Totaal (incl. overig)	32,0	6%

Wie doet wat

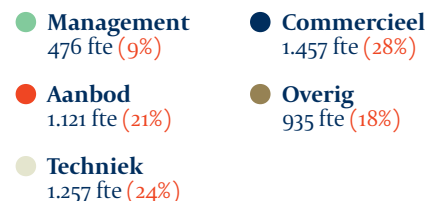
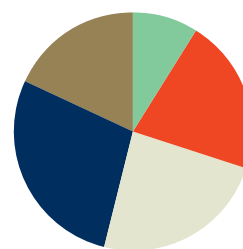
De formatie bestond in 2023 voor bijna een tiende (9%) uit functies in het algemene management: directie en financiën. Een vijfde (21%) van de functies was gericht op het aanbod voor het publiek: programmeurs, educatoren, marketeers en kassa-medewerkers. Bijna een kwart (24%) werkte in de techniek. Ruim een kwart (28%) was belast met de commerciële taken; verhuur en horeca. Onder de overige 18% vielen onder andere de ICT en facilitair medewerkers.

De flexibele schil is vooral te vinden in de functies techniek (15% van de fte's in de functie techniek), commercieel (24%) en de overige functies (29%), waaronder facilitair en ICT. In alle functies nam het aandeel van de flexibele schil toe in 2023, waarvan het meest in de overige functies (+ 55%).

Geen podium zonder vrijwilligers

Hoe kleiner het podium, hoe meer vrijwilligers er het werk doen. Bij een klein podium was in 2023 ruim twee op de vijf (43%) van het aantal mensen dat er werkt vrijwilliger, bij een groot podium een op de acht (12%). Naarmate een podium groter was, nam het aandeel vrijwilligers af en het aandeel zzp'ers of ingehuurde krachten toe. Het aantal mensen in loondienst nam ook iets toe naarmate het podium groter was.

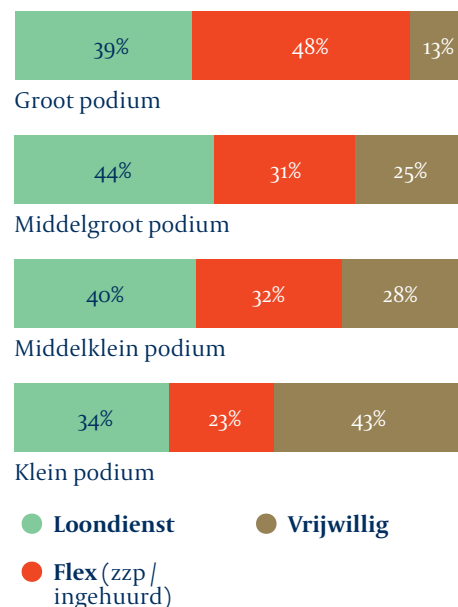
Verdeling fte's over functies

Aandeel zzp & inhuur per functie

Mensen in loondienst, flexibel of als vrijwilliger

4 Exploitatie: baten en lasten

In 2023 bedroeg de gezamenlijke baten van de VSCD podia € 692 miljoen. Deze bestonden voor 56% uit eigen inkomsten, voor 42% uit reguliere subsidies en voor 2% uit coronasteun. De lasten bedroegen € 696 miljoen. Deze bestonden voor 36% uit personeelslasten, 32% inkoopkosten, 20% huisvestingslasten en 11% organisatielasten.

De totale baten stegen in 2023 gemiddeld met 13%, wat vooral te danken is aan de stijging van de eigen inkomsten met 29%. De subsidies stegen slechts 4%. De totale lasten stegen met 12% in 2023, voornamelijk door de stijgende inkoopkosten (+ 22%) vanwege toegenomen activiteiten. Ook de hogere lasten van huisvesting en personeel (beiden + 9%) hingen samen met de groei aan activiteit in 2023.

Gemiddelde totale baten per podium

x € 1.000

	2023	Groei in 2023
Eigen inkomsten	2.668	29%
Subsidies	1.963	4%
Coronasteun	73	-64%
Totaal	4.704	13%

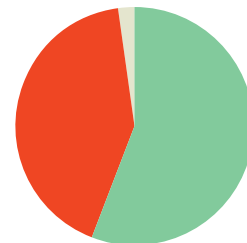
Gemiddelde totale lasten per podium

x € 1.000

	2023	Groei in 2023
Personeel	1.663	9%
Inkoop	1.533	22%
Huisvesting	966	9%
Organisatie	542	61%
Totaal	4.705	12%

Totale baten

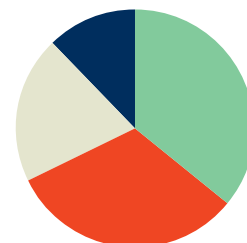
Totaal € 692 miljoen

Eigen inkomsten	€389.000.000 (56%)	Coronasteun	€11.000.000 (2%)
Subsidies	€292.000.000 (42%)		

Totale lasten

Totaal € 696 miljoen

Personeel	€248.000.000 (36%)	Huisvesting	€142.000.000 (20%)
Inkoop	€225.000.000 (32%)	Organisatie	€80.000.000 (12%)

Omzet groeit en rendeert

De groei in activiteiten vertaalde zich in een groeiende omzet. Per podium steeg de omzet uit kaartverkoop met 32%, die uit horeca met 27% en die uit verhuur met 33%. Omdat de inkoopkosten minder hard stegen (25%) nam de marge toe met 44%.

Exploitatie van activiteiten van een gemiddeld podium

x € 1.000

	2023	Groei in 2023
Kassaverkoop	1.731	32%
Horeca omzet	545	27%
Verhuur omzet	467	33%
Af: Inkoopkosten	1.748	25%
Marge	995	44%

Het aanbod is ook rendabeler geworden. De marge tussen de omzet en inkoopkosten steeg van 8% in 2019 naar 13% in 2023. Per bezoek steeg de omzet met 8% ten opzichte van 2019. De inflatie nam echter in diezelfde periode met 19% toe.

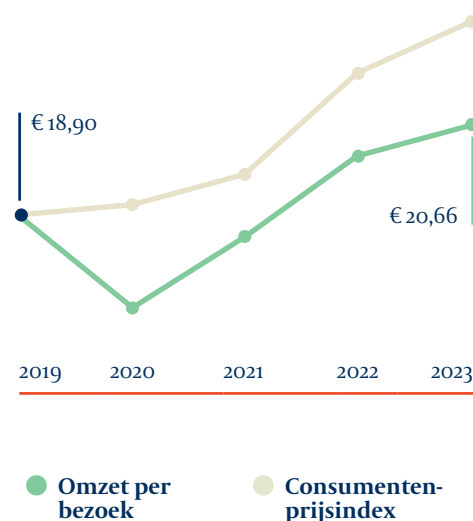
Exploitatie van het aanbod

Gemiddeld per podium (x €1,-)

	Inkoop per uitvoering	Kaartverkoop per uitvoering	Marge
2019	5.801	6.247	8%
2020	3.866	3.943	2%
2021	3.842	3.319	-14%
2022	5.684	5.944	5%
2023	6.441	7.256	13%

Gemiddelde kassa-opbrengst per bezoek

indexcijfer: 2019 = 100%

Huisvesting: stijgende huren en energielasten

De huisvestingslasten per podium waren 9% hoger dan in 2022, waar die in 2022 nog met 19% stegen. Het grootste deel van de huisvestingslasten zijn de huur- of hypotheeklasten, die in 2023 slechts 2% stegen. In 2022 was dit nog 13%. Het merendeel van de podia (86%) huurde het gebouw geheel of deels.

Het verbruik van gas, licht en water in 2023 steeg met 26%, iets minder dan de helft van de stijging in 2022 (43%). De stijging hing samen met de toegenomen activiteit (13%) en stijgende tarieven. Per podium verschilde dit echter. Bij 78% van de podia stegen de verbruikskosten, gemiddeld met 47%, terwijl 22% een daling van gemiddeld 23% kende. De onderhoudskosten namen per podium toe (7%). Ruim drie kwart van de podia (76%) is zelf verantwoordelijk voor het klein onderhoud aan het gebouw.

Huisvestingslasten per podium

x € 1000

	2023	Stijging 2023
Huur	529	2%
Verbruik	173	26%
Onderhoud	169	7%
Overig	96	36%
Totaal	966	9%

Stijging of daling verbruikskosten podia

	Aandeel van de podia	Stijging of daling verbruikskosten
Daling verbruikskosten	22%	- 23%
Stijging verbruikskosten	78%	+ 47%

Personeel: meer mensen, kosten binnen de perken

De formatie steeg met 6%, terwijl de totale personeelskosten toenamen met 9%. Per formatieplaats een stijging van 3%. Voor deze groei zijn meerdere verklaringen. De sociale partners kwamen een loonstijging in 2023 overeen van 5%⁷. Kosten opdrijvende factoren, zoals periodieke loonstijgingen, wogen blijkbaar op tegen kostendrukkende zaken, zoals een lager ziekteverzuim. Zo groeit het personeel vooral in uitvoerende functies, vooral commerciële en facilitaire, die relatief laag beloond werden.

Personeelskosten, formatie en kosten per fte

Gemiddeld per podium

		Groei in 2023
Personeelskosten (x €1.000)	1.663	9%
Formatie (fte)	32	6%
Kosten per fte (x €1.000)	52	3%

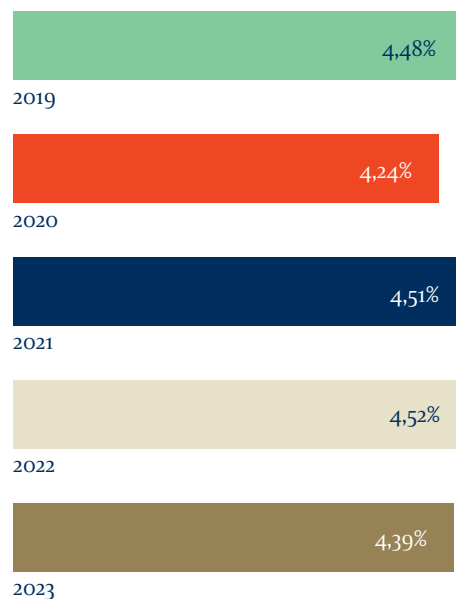
De flexibele schil, de inhuur van personeel en inzet van zzp-ers, is na de daling gedurende de coronajaren, gestegen tot 16%, voorbij het niveau van 2019 (14%).

Flexibele schil

2019	2020	2021	2022	2023
14%	8%	8%	13%	16%

Ziekteverzuim

% van het aantal werkdagen

⁷ CAO Nederlandse Podia 2022-2023, VSCD en Kunstenbond.

Subsidies: verdeling over het land en de podia

De podia ontvingen € 302 miljoen aan subsidies. De belangrijkste subsidiënten waren de gemeenten, goed voor € 281 miljoen, 93% van alle ontvangen subsidies, die terecht kwamen bij 94% van alle podia. De gemeentesubsidies groeiden gemiddeld met 4%.

Provinciale subsidies bedroegen € 1,0 miljoen, waar slechts 17% van de podia van profiteerden. De € 9,5 miljoen subsidies van Rijks-cultuurfondsen⁸ kwam bij 45% van de podia terecht. Bijna de helft van de podia had nog te maken met het afrekenen van de Coronasteun. Voor 8% van de podia betekende dit coronasteun terugbetalen, terwijl 44% eerder ontvangen steun kon laten vrijvallen.

Subsidies en het aantal ontvangende podia

	x € 1.000	Aandeel totaal	Aandeel podia
Gemeente	281.393	93%	94%
Provincie	1.024	0,3%	17%
Rijk	9.542	3%	45%
Coronasteun	10.745	4%	48%
Totaal	302.704	100%	

Groei gemeentesubsidies

	x € 1.000	Groei in 2023
Subsidies per podium	1.899	3,8%

Hoe groter het podium, hoe meer subsidie het ontving. De 10% grootste podia ontvingen 26% van alle gemeentesubsidies, en de 40% kleinste podia ontvingen 13% van alle gemeentesubsidies. Een soortgelijk patroon zien we tussen grote en kleine steden: de 16% grootste steden gaven 27% van alle gemeentesubsidies, de 25% kleinste gemeenten gaven 8% van alle gemeentesubsidies. Dit hangt samen met de omvang van de podia: hoe groter de stad, hoe groter het podium.

Verdeling gemeentesubsidies naar podiumgrootte

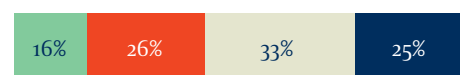
Aantal podia

Aandeel in totaal van gemeentesubsidies

- Grote podia
- Middelgrote podia
- Middelkleine podia
- Kleine podia

Verdeling totaal van gemeentesubsidies naar stadsgrootte (aantal inwoners)

Aantal podia

Aandeel in totaal van gemeentesubsidies

- Grote steden
250.000 >
- Middelgrote steden
100.000 > 250.000
- Middelkleine steden
50.000 > 100.000
- Kleine steden
< 50.000

8 Voornamelijk Fonds Podiumkunsten en Fonds Cultuurparticipatie.

Subsidies bleven achter bij stijgende prijzen

In 2022 beleefde ons land een ongekenkende inflatie (11,6%) als gevolg van de oorlog in Oekraïne en de invloed daarvan op de energieprijzen. Hoewel in 2022 53% van de podia aangaf indexatie over het gemeentesubsidie te hebben ontvangen, was die gemiddeld onvoldoende (2,3%) om de inflatie te compenseren. Daardoor verloren de gemeentesubsidies een flink en structureel deel van hun koopkracht.

In 2023 werkt de inflatie van 2022 enigszins door in de indexatie van de gemeentesubsidies. Die bedraagt nu gemiddeld 5,1%, waar de inflatie 4,1% is. De indexatie werd ontvangen door 65% van de podia. Het aantal podia dat zegt geen indexatie te krijgen neemt gelukkig in de tijd af.

Podia die wel of geen indexatie ontvingen

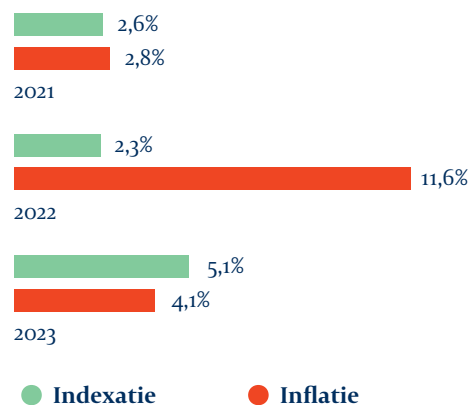
	2021	2022	2023
Podia ontving	31%	53%	64%
Podia ontving niet	40%	24%	17%
Podia onbekend	29%	23%	19%

De keuze voor indexatie was een politieke die verschillend uitpakte per landsdeel of gemeente grootte. In het westen was de indexatie gemiddeld het hoogst (5,6%) zoals ook in de grootste gemeenten (6,6%), die allen in het westen liggen. Ook het aandeel van de podia dat indexatie ontving, verschilde per landsdeel of omvang van de gemeente. In het westen ontving 72% van de podia indexatie, in het noorden slechts 47%. In de grootste gemeenten ontving 70% van de podia indexatie, in de kleinste gemeenten 57%.

Ondanks de verschillen hadden podia in ieder landsdeel of in elke gemeente evenveel last van inflatie. Het is dan ook gissen naar de politieke overwegingen achter deze verschillen.

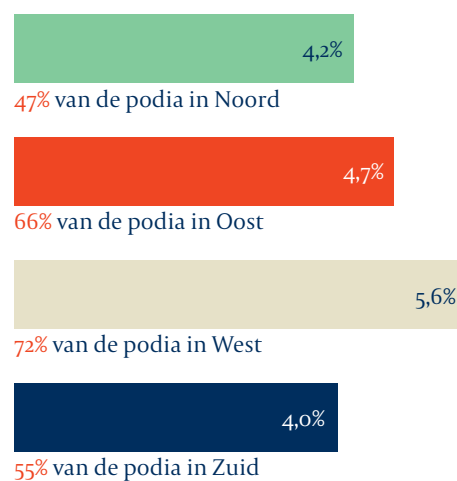
Als gevolg van het achterblijven van de indexatie verloor het subsidie zijn koopkracht. In 2022 bedroeg het verschil tussen volledige en uitgekeerde compensatie van inflatie in totaal € 26 miljoen bij 102 podia waarvan we weten of en hoeveel indexatie er is gegeven. Het verschil – het indexatietekort – is waarschijnlijk hoger vanwege ontbrekende gegevens.

Indexatie en inflatie

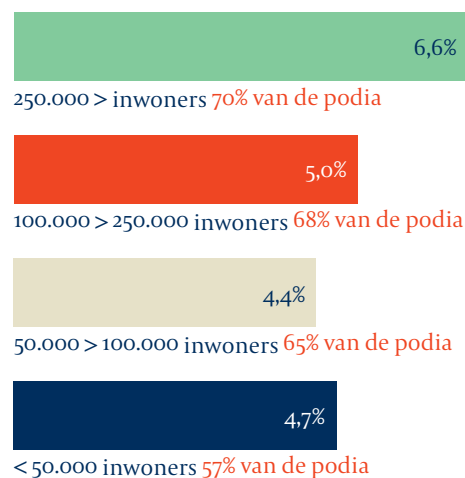
Indexatie

per landsdeel en % ontvangende podia

Indexatie en % ontvangende podia

per gemeente grootte

In 2023 vond bij 39% van de podia een hogere indexatie plaats, in veel gevallen zelfs meer dan de inflatie van dat jaar. Dit mede om de inflatie van 2022 te compenseren. Er was sprake van het terugdringen van het tekort, maar slechts ten dele. Eind 2023 bleven deze podia zitten met een tekort van in totaal € 8,6 miljoen.

De 61% van de podia die minder gecompenseerd kregen dan de inflatie in 2023, zagen hun indexatietekort verder oplopen, van € 15,2 miljoen in 2022 naar € 17,5 miljoen in 2023.

Oplopend tekort aan indexatie gemeentesubsidie

x € 1.000

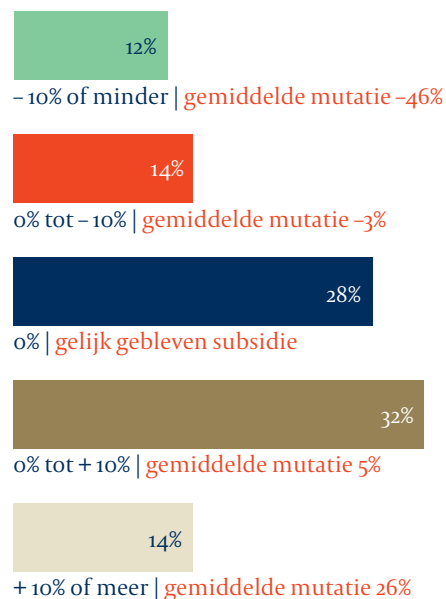
	In 2023 gestegen tekort	In 2023 gedaald tekort	Totaal
Podia	61%	39%	
Indexatietekort 2022	15.174	11.410	26.584
Indexatietekort 2023	2.352	- 2.794	- 441
Cumulatief tekort in 2023	17.526	8.616	26.143

Beleidsmatige subsidiewijzigingen

Naast indexatie zijn er andere redenen om subsidie te verhogen, dan wel te verlagen. Deze beleidswijzigingen in het subsidie pakken per podium verschillend uit. Ruim een kwart (28%) behield in 2023 het subsidie op hetzelfde peil – los van eventuele indexatie. 32% zag het subsidie stijgen met gemiddeld 5%, 14% zelfs met gemiddeld 26%. Daar staat tegenover dat 14% een korting kreeg van gemiddeld 3% en 12% van de podia zelf een korting van gemiddeld 46% minder subsidie.

Groei/krimp subsidie door beleidswijzigingen 2023

naar % podia

5 Blik op 2024

De podia zijn in 2023 voorbij het niveau van vóór Corona gekomen, een trend die in 2022 werd ingezet. Zowel het aanbod als de vraag zijn weer op peil. De directe kosten en baten van het aanbod aan concerten en voorstellingen is zelfs rendabeler dan in 2019.

Rendement is welkom, want vaste kosten staan onder druk van prijsstijgingen. De energiecrisis van 2022 werkte nog door in de tarieven van 2023. Ook veroorzaakte het mede de ongekende inflatie in 2022 (10,6%) die de huurprijzen en looneisen structureel deed stijgen.

In 2023 stegen de lonen in de CAO Nederlandse Podia met 5%, in 2024 is dat 7%.

Door alle prijsstijgingen verliezen de gemeentesubsidies hun koopkracht. Want niet alle gemeenten compenseren met een indexatie van het subsidie, en waar dit wel gebeurt is dit onvoldoende. Vooral in 2022 is een groot 'indexatietekort' ontstaan van 12,8% van het gemeentesubsidie. Hoewel indexatie in 2023 gemiddeld hoger lag dan de inflatie (5,1% vs. 4,1%), liep het daarmee amper het opgelopen indexatietekort in.

Het is maar de vraag of dit in 2024 anders zal zijn. Gemeenten zijn op hun beurt afhankelijk van de uitkering uit het gemeentefonds, waarvan een gevreesde herziening in 2026 nu al zijn schaduw vooruit werpt. Zo dragen de podia het gat in het gemeentesubsidie dat in 2022 is geslagen voorlopig met zich mee.

Een nieuw groot risico dreigt vanuit de rijksoverheid. Het voornemen van het nieuwe kabinet in wording om het lage btw-tarief op cultuur op te heffen, zal tot een daling van 5,5% van het bezoek leiden en een derving van 4,4% van de omzet⁹. Dit drukt de na Corona herstelde groei van het bezoek de kop in.

⁹ Gevolgen afschaffing verlaagde BTW-tarief voor culturele goederen en diensten revisited, René Goudriaan (Goudriaan Economics), 2024.

6 Verantwoording

Leeswijzer

De hier gepresenteerde cijfers gaan over 2023. Waar het kan vergelijken we dit met 2022, om groei of krimp in beeld te brengen. Omdat in 2022 nog een staartje van de coronabeperkingen van kracht zijn geweest, is het soms relevanter om de vergelijking met de situatie vóór Corona te maken. In die gevallen grijpen we terug op 2019.

De totaalcijfers over 2023 gaan over de podia die in 2024 lid zijn van de VSCD. Omdat het aantal podia dat lid is van de VSCD per jaar kan verschillen, gebruiken we geen totaalcijfers maar gemiddelden per podium bij het vergelijken van verschillende jaren.

We gebruiken de term podia voor verschillende soorten organisaties: schouwburgen, concertgebouwen, vlakke vloer theaters, culturele centra met een theater en wijktheaters. Op het programma van die podia staan voorstellingen, concerten, shows en diverse soorten optredens. Hiervoor gebruiken we de verzamelnaam ‘uitvoering’. Het publiek bestaat uit bezoekers, maar we tellen alleen het aantal keer dat men een bezoek brengt. Daarom spreken we over bezoeken, en niet over bezoekers.

Populatie in 2023

In 2023 ontvingen 155 leden van de VSCD de TAS enquête, waarvan 119 die (vrijwel) geheel invulden. Voor de non-response is een schatting gedaan, op basis van gegevens van podia in dezelfde omvang klasse. Van vier podia waren de gegevens op onder-

delen niet bruikbaar en zijn buiten beschouwing gelaten. Bij vergelijking met 2022 worden de gegevens van 146 leden gebruikt die in beide jaren compleet zijn. Bij vergelijking met 2019 worden de gegevens van 114 leden gebruikt die in beide jaren compleet zijn.

Het Theater Analyse Systeem: de toetssteen voor podia

Het Theater Analyse Systeem (TAS) is sinds 1996 het online benchmarksysteem voor de leden van de VSCD, gevoed door de inbreng van de leden. Podia kunnen hun bedrijfsvoering onderling vergelijken en inzicht krijgen in de staat van de branche als geheel. In het TAS staat informatie over het programmerings- en personeelsbeleid, de exploitatiebijdragen, de bezoekersaantallen en de marktaandeelen van onze leden. Deze informatie wordt ieder jaar via een vragenlijst opgehaald.

Er zijn verschillende referentiegroepen waar podia zich aan kunnen toetsen, bijvoorbeeld op basis van het aantal stoelen, het aantal uitvoeringen, het aantal zalen, het aantal inwoners in de gemeente, of bijvoorbeeld het feit of de horeca is verpacht of niet.

Onderliggende gegevens

De publicatie is met de grootste zorg samengesteld. Een verantwoording voor de publicatie is apart opgesteld, en bevat de tabellen met de gegevens die in deze publicatie grafisch worden weergegeven. De verantwoording is op aanvraag beschikbaar.

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Bevolking; kerncijfers (2023)

Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100 (2023)

Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio (2023)

Musea; collectie, bezoeken, tarieven, tentoonstellingen, werkgelegenheid (2022)

Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio (2023)

Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters (NVBF)

Jaarverslag 2023

René Goudriaan (Goudriaan Economics)

Gevolgen afschaffing verlaagde BTW-tarief voor culturele goederen en diensten revisited (2024)

Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)

Wat hebben mensen met cultuur? Tabel 3.1 (2021)

Vereniging van Poppodia en -festivals (VNPF)

Poppodia en -Festivals in Cijfers 2022 (2023)

Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)

Podia 2022 (2023)

TAS 2023 (2024), TAS 2022 (2023), TAS 2021 (2022), TAS 2019 (2020)

CAO Nederlandse Podia 2022-2023, VSCD en Kunstenbond (2022)

VSCD is sinds 1947 de branchevereniging van podia in Nederland. Het podium is de plek waar kunst tot leven komt. De VSCD ondersteunt, verbindt en representeert deze plekken van ontspanning, reflectie, verhalen en verwondering. De VSCD werkt aan een sterke positie van de podiumkunsten in Nederland. Een positie midden in de samenleving. Een sterke politieke lobby (lokaal en landelijk) en financieel gezond.

Colofon

Voor deze uitgave geldt de *Creative Commons licentie Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal (CC BY-SA 4.0)*. Het staat vrij om het werk te delen — te kopiëren, te verspreiden en door te geven via elk medium of bestandsformaat; het werk te bewerken — te remixen, te veranderen en afgeleide werken te maken voor alle doeleinden, inclusief commerciële doeleinden; onder de volgende voorwaarden:

1) Naamsvermelding — De gebruiker dient de maker van het werk te vermelden, een link naar de licentie te plaatsen en aan te geven of het werk veranderd is. Je mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met je werk of je gebruik van het werk.

2) Gelijk delen — Als je het werk hebt geremixt, veranderd, of op het werk hebt voortgebouwd, moet je het veranderde materiaal verspreiden onder dezelfde licentie als het originele werk.

Tekst en analyse

Siebe Weide advies, m.m.v. Peter-Paul Kleinlooh en Gabbi Mesters (VSCD)

Vormgeving

Ankie Stoutjesdijk

Databewerking

ABF Research

Uitgave

VSCD, Amsterdam, september 2024

© Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties

A-Lab [Lab 0.09]

Overhoeksplein 2

1031 KS Amsterdam

020 79 20 299

vscd.nl

info@vscd.nl

_____

_____

_____

_____

_____